

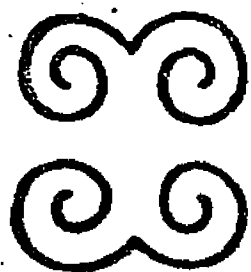

ҚАЗАҚ ССР ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ
ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТ ИНСТИТУТЫ

АБАЙ (ИБРАҺИМ)
ҚУНАНБАЕВ

*Мығармаларының екі томдық
толық жыйнағы*

ҚАЗАҚТЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК
Көркем Әдебиет
БАСПАСЫ
Алматы · 1957

ҚАЗАҚ ССР ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ
ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТ ИНСТИТУТЫ

АБАЙ (ИБРАҺИМ)
ҚУНАНБАЕВ

*Мығармаларының екі томдық
толық жыйнағы*

I

ТОМ

ӨЛЕНДЕР
МЕН
ПОЭМАЛАР

ҚАЗАҚТЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК
Көркем Әдебиет
БАСПАСЫ

Алматы • 1957

Редакциялық коллегия:

Қазақ ССР Ғылым Академиясының
академиктері: *М. О. Әуезов,*
С. К. Кеңесбаев, филология
ғылымдарының кандидаттары:
З. А. Ахметов, И. Т. Дүйсенбаев.

Жалпы редакциясын басқарған
Мұхтар Әуезов.

АЛҒЫСӨЗ

Қазақ әдебиетінің классигі Абай (Ибраһим) Құнанбаев шығармалары жыйнағын баспаға жаңадан дайындаған кезде тыңнан текстологиялық зерттеу жұмысы жүргізілді. Тексті тексеру де, оның тұрақты (канондық) қалпын белгілеу де текстологиялық ең басты материалдар ретінде Мүрсеит қолжазбалары мен ұлы ақынның 1909 жылы шыққан өлеңдерінің жыйнағы, сондай-ақ, толықтырылып басылған 1933 жылғы және 1945 жылғы жыйнақтар негізге алынды. Сонымен қатар Абай шығармаларының 1954 жылғы екі томдығын баспаға дайындау үстінде жүргізілген тексті зерттеу жұмысы да ескерілді.

Мүрсеит жазып қалдырған Абай шығармаларының көшірме үш қолжазбасы бар. Мұның біріншісі 1905 жылы жазылған қалың дәптер. Қағазының екі жақ беті де бірдей жазылған, нөмрленген беттерінің ең соңғысы 200-ші, бірақ ара арасында кейбір беттері түсіп жоғалып қалған. Бұл нұсқада Абай шығармаларынан басқа Ыбрай Алтынсариннің екі өлеңі («Сәуірде көтерілер рахмат туы», «Араз бол кедей болсаң ұрлықпенен»), Мағауияның бірнеше өлеңдері және басқа да бірен-саран шығармалар бар. Қолжазбаның соңында Абайдың қарасөздері берілген.

Екінші қолжазба 1907 жылы қағаз бетіне түскен. Бұл да — екі жақ бетіне бірдей жазылған қалың дәптер. Нөмрлеуі бойынша небәрі 232 бет. Мұнда да түскен, жоғалған беттері бар. Нөмрсіз жүрген өлеңдер де кездеседі. Бір жаңалық, 1905 жылғы және 1910 жылғы қолжазбаларда жоқ «Біраз сөз қазақтың түбі қайдан шыққаны туралы» бар.

Қолжазбада Ы. Алтынсариннің жоғарыда аталған екі өлеңі, Мағауияның «Медғат пен Қасым өлеңі» деп аталатын дастаны мен бірнеше өлеңдері, Ақылбайдың «Қисса Юсуф Кавказдағы» деген Дағыстан туралы дастаны, «Әй, мырза, ғарып-міскін сөзін тыңда» деп басталатын бір әйелдің Абайға арнап өлеңмен жазған хаты да бар.

1907 жылғы және 1910 жылғы қолжазбаның екеуі де қара-сөздерден басталады.

Үшіншісі — 1910 жылғы қолжазбада дәптердің екі жақ бетіне жазылған беттерінің саны — 204. Мұнда Абай шығармаларынан басқа Мағауияның өлеңдері мен дастаны, Ақылбайдың «Дағыстан Кавказдағы кәрі Жүсіп» дейтін шығармасы және басқа да өлеңдер бар.

Көшірменің үшеуі де араптың ескі емлесімен, бір кісінің қолымен жазылған. Қолжазбаның бірінде бар, екіншісінде жоқ шығарма өте аз кездеседі, негізінде үш қолжазба бірін-бірі қайталайды деуге болады. Текстегі азынаулақ жеке сөз, сөйлем айырмасы да өте сирек. Тек 1905 жылғы қолжазба қалған екеуінен (1907, 1910) бөлек түсіп отырады.

Қолжазбалардағы текст пен Абай шығармаларының осы күнгі қалыптасқан, белгілі болған тексті негізінде бір, айырмасы көп емес, бірен-саран ғана.

Мүрсеит қолжазбаларының алғашқысы мен соңғысы (1905, 1910) Қазақ ССР Ғылым Академиясының қолжазба фондында сақтаулы, ал екіншісі (1907) М. О. Әуезовтың кітапханасында сақталған.

Бұлардан басқа жыйнақты дайындау жұмысы кезінде Абай өлеңдерінің (небәрі 18 өлең) С. Кудашев жазып алған көшірмесі де еске алынды.

Абай шығармаларының жыйнақтарынан негізге алынып, тексерілгендері — 1909 жылғы, 1933-жылғы, 1945 жылғы баспа-лар.

Біріншісі — «Қазақ ақыны Ибраһим Құнанбай ұғлының өлеңі» деген атпен 1909 жылы С. Петербургте басылған. Кәкітай Ысқақ ұлының қатнасуымен шыққан, емлесі арапша.

Бұл баспаға Абайдың басты өлеңдері және аудармалары кірген, көпшілігінің жазылған жылдары көрсетіліп отырған. Өлеңдер «Халық туралы», «Өлең туралы», «Өзі туралы», «Ғашықтық туралы» деген сыяқты тақырыптар бойынша жіктеліп, барлығы 17 бөлімде берілген.

Кітаптың 104-112 беттерінде Кәкітай Құнанбаев жазған «Абай (Ибраһим) Құнанбай ұғлының өмірі» деген мақала бар.

1909 жылғы баспаға кірген Абайдың өлеңдері мен жоғарыда аталған Мүрсеит қолжазбаларындағы (1905, 1907, 1910) шығармаларының текстерін салыстырғанда олардың арасында көп айырма жоқ екенін, негіздерінің бір екенін көреміз. Әйтседе қолжазбаларда 1909 жылғы жыйнаққа кірмей қалған бірқатар өлеңдер бар екенін де айта кетуіміз қажет.

1933 жылғы жыйнақты баспаға М. О. Әуезов дайындаған.

Емлесі — латынша. Бұл жыйнаққа жаңадан көптеген өлеңдер енгізілген. Сонымен бірге осы жолы «Әзім», «Вадим» және «Қазақтың түбі қайдан шыққаны туралы» дейтін сөзі де тұңғыш рет басылған болатын.

Бұрын басылған кейбір өлеңдердің тексті анықталып, түзетулер кіргізіледі.

Кітаптың соңында «Абайдың туысы мен өмірі» деген М. О. Әуезов жазған мақала және «Абайдың жазған өлеңдерінің қашан, қалайша жазылғандары туралы түсіндіру, қосымшалар» бар.

Абай шығармаларын зерттеуде 1939—1940-жылдары шыққан жыйнақтың да мәні бар. Бұл баспаға 1933 жылғы жыйнақта шыққан өлеңдер толық кіргізілген. Олар жаңадан ретке келтіріліп басылған. Жыйнақта мемуарлық материал (естегілер) мол берілген. Кітапта М. О. Әуезов жазған Абайдың өмірбаяны бар.

1945 жылғы толық жыйнақ та жаңадан табылған өлеңдермен біраз толықтырылған еді. Бұл жыйнақты баспаға дайындау үстінде елеулі текстологиялық зерттеу жұмысы жүргізіледі. Жыйнақта С. Мұқанов жазған Абай творчествосы туралы мақала және ақынның өмірі мен шығармаларына байланысты басқа да көптеген материалдар берілген.

1954 жылғы Абай шығармалары толық жыйнағында ақынның осы күнгі қалыптасқан текстері қолжазбалармен және бұрынғы баспалармен салыстырылып зерттелді. Бұл жыйнақтың алдымен текстологиялық жағынан зерттеуде, Абай шығармаларының, әсіресе аудармаларының, текстерін анықтауда едәуір мәні бар.

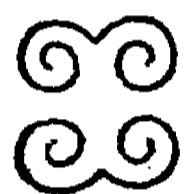
Абай шығармаларының бұл толық жыйнағы қолжазбалармен бұрынғы баспаларды, жаңадан тексеріп, зерттеу негізінде баспаға дайындалды.

Бірінші томға өлеңдер мен поэмалар, екінші томға аудармалар мен қарасөздер кіргізілді. Екінші томда Мұхтар Әуезов жазған Абайдың өмірбаяны берілді. Шығармаларға түсініктер, алфавиттік көрсеткіштер әр томда текстен кейін, ал кісі аттарына түсініктер екінші томның соңында беріліп отыр.

Текстологиялық зерттеу мен жыйнақты баспаға дайындау жұмысын Қазақ ССР Ғылым Академиясының академигі профессор М. О. Әуезов басқарды. Абай шығармаларының текстін зерттеп, түсінік сөздер жазғандар Қазақ ССР Ғылым Академиясы Тіл және әдебиет институтының аға ғылыми қызметкерлері: З. А. Ахметов пен И. Т. Дүйсенбаев, кіші ғылыми қызметкер Ғ. Т. Әбетов.

ӨЛЕНДЕР

1855—1881

* * *

Кім екен деп келіп ем түйе қуған*,
Қатын ғой күлдәрімен белін буған.
Төркініңнің бергені жауыр айғыр,
Бауырыңды... бірге туған.

---

* Бұл белгі бойынша түсінік сөзді қараңыздар.

(ШЫҒЫС АҚЫНДАРЫНША*)

Иузи — рәушан, көзі — гәуһәр
Лағилдек бет үші әхмәр¹,
Тамағи қардан әм биһтар²
Қашың құдрәт қоли шигә³.
Өзәң гузәлләра⁴ раһбар⁵,
Сәңә ғишық болып кәмтар,
Сүләйман, Ямшид, Искәндәр
Ала алмас барша мүлкигә.
Мүбадә олса⁶ ол бір кәз,
Тамаша қылса йузмә-йуз
Кетіп қуат, йұмылып көз,
Бойың сал-сал бола нигә?

-
- 1 Қызыл.
2 Бетер, артық.
3 Кішкентай, уақ, нәзік.
4 Сұлу, көркем, әдемі.
5 Жолбасшы.
6 Бола қалса деген мағнада.

* * *

Фзули, Шәмси, Сәйхали,
Навои, Сағди, Фирдауси,
Хожа Хафиз — бу һәммәси
Мәдәт бер я шағири¹ фәрияд².

---

¹ Ақын.

² Дауыс, үн. Бұл жерде тілек, сыйыну мағнасында.

(«ӘЛИФБИ» ӨЛЕҢІ*)

Әлиф дек ай йүзіңе ғибрат¹ еттім,
Би — Бала'й² дәртиңа нисбәт³ еттім.
Ти — Тілімнен шығарып түрлі әбиат⁴
Си — Сәнаи⁵ мәдхіңа⁶ хұрмәт еттім.
Жем — Жамалың⁷ қандай ақ рузи⁸ маған,
Ха — Халаллық таппадым, жаным, сәнан.
Хи — Халайық⁹, мен емес, бәрі ынтизар,
Дәл — Дариға ғишық оты бермес аман.
Зәл — Зәлилік¹⁰ көрген соң сайрай бер, тіл,
Ре — Риза қылмағыңды яр өзің біл.
Зи — Зәһәрдай¹¹ күйдірді ғишқың қатты,
Сын — Сәләмәт қалмағым болды мүшкіл.
Шын — Шикәр ләп¹² есіме түскен сайын,
Сат — Сабырым қалмады мен не әйләйін.
Зат — Зайығ¹³ өмірім өтті менің бекер,
Тай — Талаптан, әйтеуір құр қалмайын.
Зай — Залым көп қылыш боп, жанға оқталды,
Ғайін — Ғақлымды басымнан тартып алды.
Ғайын — Ғариблік басыма түскеннен соң,

-
- 1 Үлгі.
  - 2 Ұлы, жоғары.
  - 3 Шама, мөлшер.
  - 4 Өлең (бәит деген сөздің көпшесі).
  - 5 Мақтаулы.
  - 6 Мақтау.
  - 7 Көрік, әдемілік.
  - 8 Күн, күндей.
  - 9 Халық, ел, жұрт.
  - 10 Қор, қорлық.
  - 11 У.
  - 12 Тәтті ерін.
  - 13 Зая, құр, бос.

Фи — Файдаң тие ме деп, жаза салды.
Қаф — Қабыл болар ма екен жазған хатым?
Қаф — Камил¹ ақылың асыл, затым,
Ләм — Ләбіңнен ем қысаң мен дерттіге,
Мен — Мейріңнен қалмас ед бар апатым.
Нон — Нала қып, қайғыңмен күйдірдің көп,
Уау — Уайлана² ғыйшқың уайым жеп,
Һи — Һеш пайдаң тимесе, өлді ойлаңыз,
Ләм-әлиф — Лә илаһа илалла³ деп
Я — Ярым, қалай болар жауап сөзің?
Мәт⁴ — қасың, тәштит — кірпік, секін — көзің.
Үтір мен асты-үстілі жазуда бар,
Болуға асты-үстілі көнсең өзің!

---

1 Толық.

2 Күйінгенде айтылатын одағай сөз.

3 Құдайдан басқа құдай жоқ деген сөз.

4 Арап сөздерін дұрыс оқу үшін қоятын белгілер.

ШӘРІКЕ*

Тұңлікбайдың қатыны атың Шәріп,
Байға жарып көрмеген сен бір кәріп,
Сен шыққан жол үстінде жалғыз түп ши,
Көрінген ит кетеді бір-бір сарып.

АБРАЛЫҒА*

Мен жасымнан көп көрдім
Мұсылманды, кәпірді.
Абралыдай көрмедім
Намаз білмес пақырды.
Кира'әтін¹ оқытып
Көріп едім, шатылды.
Ниет қыла білмейді,
Не қылады нәпілді².
Намазшамның³ артынан
Құржаң-құржаң етеді;
Жер ұшық⁴ берген кісідей,
Тоңқаңдай ма, не етеді.
Нәпіл түгіл, намазы
Бәрі желге кетеді.
«Еннатайына кәлкәусар»⁵
Пошал дереу күнәкар,
Аяғын ойлап айтқаны,
«Әні — шаны күлаптар».

¹ Құранды арапша айтылуынша оқу.

² Міндетті бес уақыт намаз үстіне оқылатын намаз.

³ Күн батысымен оқыйтын намаз.

⁴ Ауырған адамды күн батар алдында күнбатысқа қаратып, жерге жатқызып, тұрғызып ұшықтау.

⁵ Бұзып айтылған аят сөзі.

* * *

Осы оқумен намаздың
Қай жерінде сауап бар?
Тегін ойлап байқасаң,
Мұнда ми жоқ, құлақ бар.

ЖАҚСЫЛЫҚҚА*

Аяғыңды аңдып бас, ей, Жақсылық!
Өз басыңда жының бар бір бақсылық.
Борышқорлық адамға қыйын нәрсе,
Әрқайда өсткізеді мал тапшылық.

* * *

Сап, сап, көңлім, сап, көңлім! *
Саяламай, сай таппай,
Не күн туды басыңа
Күні-түні жай таппай?
Сен жайыңа жүргенмен,
Қыз өле ме бай таппай?
Түн кезгенің мақұл ма,
Жан-жағыңа жалтақтай?
Өлермін деп жүрмісін,
Мұнан басқа жан таппай?

Сап, сап, көңлім, сап, көңлім!
Сабыр түбі — сары алтын.
Сабыр қылсаң, жайыңды
Білер ме екен бекзатым?
Көңіл аулап сөз айтар
Арадағы тілхатым, •
Ағын судай екпіндеп,
Лайы жоқ суатым.
Ауру да емес, сау да емес,
Құрыды әл-қуатым.

Сап, сап, көңлім, сап, көңлім!
Сана қылма бекерге.
Сан қылғанмен пайда жоқ.
Дүние даяр өтерге,
Ажал даяр жетерге.
Хөш, қыз алсын қойнына,
Бейнет көрмей, дәулет жоқ,
Әлі барып кетерге,
Оныменен бойыңа

Иман, дәулет бітер ме?
Адалды сатсаң арамға,
Құдай қабыл етер ме?
Қыз сүйеді мені деп,
Оған көңіл көтерме!

Сап, сап, көңлім, сап, көңлім!
Сарқа берме санасын.
Бәрін өзің білсең де,
Әлі-ақ өзің танасың.
Өртенесін, жанасын,
Өз-өзіңнен бейнетке
Өз басыңды саласың.
Қай мезгілде тойғыздың
Аюдайын ағасын.
Қатыны мен қалашын?
Қарсақ жортпас қара адыр,
Қарамай неге шабасын?
Сонда тәуір бола ма,
Ұстап ап біреу сабасын?
Киіміңді тонасын,
Елге де күлкі боласын.

Сап, сап, көңлім, сап, көңлім!
Сағынышқа сарғайма!
Жәй жүрсең де қыз қумай,
Сені біреу қарғай ма?
Қыз іздесең, қалың бер,
Мұным ақыл болмай ма?
Көріп алсаң көріктіні,
Таңдап алсаң тектіні,
Сонда да көңіл толмай ма?

1882—1885

* * *

Қансонарда бүркітші шығады аңға,*
Тастан түлкі табылар аңдығанға.
Жақсы ат пен тату жолдас — бір ғанибет¹
Ыңғайлы ықшам киім аңшы адамға.
Салаң етіп жольқса қайтқан ізі,
Сағадан сымпың қағып із шалғанда.
Бүркітші тау басында, қағушы ойда,
Іздің бетін түзетіп андағанда.
Томағасын тартқанда бір қырымнан,
Қыран құс көзі көріп самғағанда.
Төмен ұшсам түлкі өрлеп құтылар деп,
Қанды көз қайқаң қағып шықса аспанға,
Кере тұра қалады қашқан түлкі
Құтылмасын білген соң құр қашқанға.
Аузын ашып, қоқақтап, тісін қайрап,
О да талас қылады шыбын жанға.
Қызық көрер, көңілді болса аңшылар,
Шабар жерін қарамас жығылғанға.
Қырқ пышақпен қыржыңдап тұрған түлкі,
О да — осал жау емес қыран паңға.
Сегіз найза қолында, көз аудармай,
Батыр да аял қылмайды ертең таңға.
Қанат, құйрық суылдап, ысқырады,
Көктен қыран сорғалап құйылғанда.
Жарқ-жұрқ етіп екеуі айқасады,
Жеке батыр шыққандай қан майданға.
Біреуі — көк, біреуі — жер тағысы,
Адам үшін батысып қызыл қанға.
Қар — аппақ, бүркіт — қара, түлкі — қызыл,

---

¹ Олжа; табыс.

Ұқсайды қаса сұлу шомылғанға.
Қара шашын көтеріп екі шынтақ,
О да бүлк-бүлк етпей ме сыйпанғанда,
Аппақ ет, қып-қызыл бет, жап-жалаңаш,
Қара шаш қызыл жүзді жасырғанда.
Күйеуі ер, қалыңдығы сұлу болып,
Және ұқсар тар төсекте жолғасқанға.
Арт жағынан жаурыны бүлкілдейді,
Қыран бүктеп астына дәл басқанда.
Құсы да, иесі де қоразданар,
Алпыс екі айлалы түлкі алғанда.
«Үйірімен үш тоғыз» деп жымыңдап,
Жасы үлкені жанына байланғанда.
Сілке киіп тымақты, насыбайды
Бір атасын көңілің жайланғанда.
Таудан жиде тергендей ала берсе,
Бір жасайсың құмарың әр қанғанда.
Көкіректе жамандық еш ниет жоқ,
Аң болады кеңесің құс салғанда.
Ешкімге зыяны жоқ, өзім көрген
Бір қызық ісім екен сұм жалғанда.
Көкірегі сезімді, көңілі ойлыға
Бәрі де анық тұрмай ма ойлағанда?

Ұқпассың үстірт қарап бұлғақтасаң,
Суретін көре алмассың, көп бақпасаң.
Көлеңкесі түседі көкейіңе,
Әр сөзін бір ойланып салмақтасаң.
Мұны оқыса, жігіттер, аңшы оқысын,
Біле алмассың, құс салып дәм татпасаң.

Қақтаған ақ күмістей кең маңдайлы,*
 Аласы аз қара көзі нұр жайнайды.
 Жіңішке қара қасы сызып қойған,
 Бір жаңа ұқсатамын туған айды.
 Маңдайдан тура түскен қырлы мұрын,
 Ақша жүз, ал-қызыл бет тіл байлайды.
 Аузын ашса, көрінер кірсіз тісі,
 Сықылды қолмен тізген, іш қайнайды.
 Сөйлесе, сөзі әдепті әм мағналы,
 Күлкісі бейне бұлбұл құс сайрайды.
 Жұп-жұмыр, ақ торғындай мойыны бар,
 Үлбіреген тамағын күн шалмайды.
 Тақтайдай жаурыны бар, иығы тік,
 Екі алма кеудесінде қыйсаймайды.
 Сорақы ұзын да емес, қысқа да емес,
 Нәзік бел тал шыбықтай бұраңдайды.
 Етіндей жас баланың білегі бар,
 Ажымсыз ақ саусағы іске ыңғайлы.
 Қолаң қара шашы бар жібек талды,
 Торғындай толқын ұрып көз таңдайды.

Қандай қызда ләззат бар жан татпаған?
 Сұлуы бұл заманның тек жатпаған.
 Он сегіз, он тоғызға келгеннен соң,
 Алмасы өкпе болар қол батпаған.
 Бұлардың кей бірінің мінездері:
 Ешнәрсе көрмегенсіп бұртақтаған.
 Кейбірі жайдары, ашық боламын деп,
 Орынсыз адамдармен жыртақтаған.
 Әуелден сұлу жайы бізге мәлім:
 Жігітті жұрт мақтаған қыз жақтаған.
 Кей жігіт мақтан үшін қылық қылмай,
 Бойына майдалықпен сыр сақтаған.
 Кей жігіт арсыздықпен ұятсынбай,
 Қолы жетпес нәрсеге тыртақтаған.

Орынды іске жүріп, ой таппаған,
 Не болмаса жұмыс қып, мал бақпаған.
 Қасиетті болмайды ондай жігіт,
 Әншейін құр бекерге бұлғақтаған.

Қызыл арай, ақ күміс, алтын бергек¹
Қызықты ертегіге көтерілмек.
Ақсақалдың, әкенің, білімдінің
Сөзінен сырдаң тартып, тез жиренбек.

Ақылды қара қылды қырққа бөлмек,
Әрнәрсеге өзіндей баға бермек.
Таразы да, қазы да өз бойында,
Наданның сүйенгені көп пен дүрмек.

Алашқа іші жау боп, сырты күлмек,
Жақынын тіріде аңдып, өлсе өкірмек.
Бір-екі жолы болған кісі көрсе,
Құдай сүйіп жаратқан осы демек.

Ел бұзылса, табады шайтан өрнек,
Періште төменшіктеп, қайғы жемек.
Өзімнің иттігімнен болды демей,
Жеңді ғой деп шайтанға болар көмек.

Сырттансынбақ, қусынбақ, өршілденбек,
Сыбырменен топ жасап бөлек-бөлек.
Арамдықпен бар ма екен жаннан аспақ,
Өзімен өзі бір күн болмай ма әлек?

Қолдан келе бере ме жұрт меңгермек?
Адалдық, арамдықты кім теңгермек?!
Мақтан үшін қайратсыз болыс болмақ,
Иттей қор боп, өзіне сөз келтірмек.

---

¹ Сәндік үшін шаршының сыртынан салынатын жаулық.